

DET KONGELIGE OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

KONTOR: EINAR GERHARDSSENS Plass 1 - TLF. 22 24 90 90 - TELEFAX 22 24 95 65

POSTADRESSE: POSTBOKS 8148 DEP., 0033 OSLO - TELEKS 21486 OEDEP N

Norges vassdrags- og energiverk
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

REG.NR. 9500013 - 9
AVD./SAKSBEH. |

JK/ANV 17. SEP 1998

ARKIVNR. 911-511.1 / 002.DDTZ

HENLEGGES
Dato

16 SEPT. 1998

Deres ref

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)

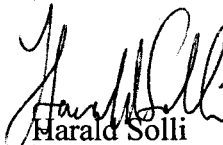
OED 97/1030- EV ATo

**GLOMMENS OG LAAGENS BRUKSEIERFORENING OG MESNA
KRAFTSELSKAP. TILLATELSE TIL REGULERING AV NÆRA OG
GJENOPBYGGING AV MOELV KRAFTVERK I
MOELVENVASSDRAGET, RINGSAKER KOMMUNE.**

- ./ Til orientering oversendes brev av i dag til Glommens og Laagens Brukseierforening og Mesna Kraftselskap vedrørende ovennevnte.
- ./ Videre vedlegges kopi av departementets foredrag i den kongelige resolusjonen av 11. september 1998.

Departementet vil komme tilbake til konsesjonsvilkårene når tillatelsen foreligger trykket.

Etter fullmakt

Harald Solli

Anne Torp

DET KONGELIGE OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

KONTOR: EINAR GERHARDSSENS PLASS 1 - TLF. 22 24 90 90 - TELEFAX 22 24 95 65

POSTADRESSE: POSTBOKS 8148 DEP., 0033 OSLO - TELEKS 21486 OEDEP N

Likelydende tilsendt:

Glommens og Laagens Brukseierforening

Mesna Kraftselskap

Deres ref

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)

Dato

OED 97/1030- EV ATo

16 SEPT. 1998

**GLOMMENS OG LAAGENS BRUKSEIERFORENING OG MESNA
KRAFTSELSKAP.
TILLATELSE TIL REGULERING AV NÆRA OG GJENOPPBYGGING
AV MOELV KRAFTVERK I MOELVENVASSDRAGET, RINGSAKER
KOMMUNE.**

Ved kongelig resolusjon av 11. september 1998 er bestemt:

"1. I medhold av lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917 nr. 17 gis Glommens og Laagens Brukseierforening tillatelse til regulering av Næra i samsvar med Olje- og energidepartementets foredrag av 11. september 1998.

2. I medhold av lov om vassdragene av 15. mars 1940 nr. 3, og lov om vern mot forurensninger og om avfall av 13. mars 1981 nr. 6 gis Mesna Kraftselskap tillatelse til gjenoppbygging av Moelv Kraftverk i samsvar med ovennevnte foredrag.

3. Det fastsettes manøvreringsreglement for reguleringen i samsvar med det i ovennevnte foredrag inntatte utkast."

./ Videre vedlegges kopi av departementets foredrag i den kongelige resolusjonen av 11. september 1998.

(komm1)

Vedlegg nr. 950013 91

Departementet vil komme nærmere tilbake til konsesjonsvilkårene når tillatelsen foreligger trykket.

Etter fullmakt

Harald Solli

Anne Torp

dårligere vekstvilkår for fisken. Dersom kraftprodusenten om vinteren må foreta vannføringsreduksjoner bør dette gjøres om natta fordi det er da ørreten er mest aktiv. Regulanten må dessuten pålegges lokkevannslipp av hensyn til fiskeoppgangen i år med vedvarende lavvannføring på ettersommer og høst. []

Biotopforbedrende tiltak:

Mjøsa fiskeforvaltning forutsetter at regulanten iverksetter biotopforbedrende tiltak på steder hvor vannstanden blir svært lav og uegnet for ørreten å være, samt gir et dårlig tilbud til sportsfiskeren.

Imidlertid bør ikke slike tiltak iverksettes før sakkyndige har vurdert forholdene. Terskler kan fylle seg med fine sedimenter noe som er lite gunstig for gyting og da spesielt rogn, dessuten foretrekker ørekyte slike rolige dammer.

Derimot kan man lage kulper hvor man har et smalt inngangsparti så vannet får en gravende effekt,

- Legge ut grov stein med hulrom som gir skjul om dagen er en forutsetning for mindre fisk,
- Ta vare på undervannvegetasjonen som også gir gode skjulmuligheter,
- Stilleflytende partier (kulper, bakevjer, kanter) er nødvendig for nattaktiv fisk,
- Økt tilgang på dypområder gir bedre overlevelsesmuligheter for større fisk,
- For bunndyrproduksjonen er det viktig med et så stort areal som mulig. []

Tilslutt vil Mjøsa fiskeforvaltning minne om at 1995 er det Europeiske naturvern året som vi skal ta vare på mangfoldet og la naturen reprodusere seg selv."

IV. Departementets bemerkninger

a) Reguleringen

1) Innledning

Ved kgl. res. 14. november 1908 fikk Moelven Cellulosefabrikk tillatelse til å senke Næra 2 meter. Moelv Kraftverk overtok denne konsesjonen i 1927. I 1941 ble kraftverket overdratt til Mesna Kraftselskap. Mesna Kraftselskap har rett til 3 m regulering av Næra, senest ved fornyet konsesjon på visse vilkår ved kgl.res. 6. april 1979. Den øverste meter er konsesjonsfri, men i følge en høyesterettsdom fra 1906 skal det ikke samles vann i den magasindel som ligger innenfor denne meter fra 14. april til 29. september. Den konsesjonsbelagte del av magasinet, de nederste 2 m, er regulert mellom kotene 337,09 og 339,09.

Mesna Kraftselskap vurderte vilkårene som ble gitt i reguleringskonsesjonen av 6. april 1979 til å være for tyngende og har formelt ikke akseptert konsesjonen. I 1984 havarerte generatoren i Moelv kraftstasjon og er ikke siden satt i drift igjen. De konsesjonsrettslige forhold vedrørende reguleringen har vært utilfredsstillende i mange år, og det har vært et ønske fra konsesjonsmyndighetenes side å ordne opp i dette forholdet ved at Glommens og Laagens Brukseierforening (GLB) overtar ansvaret for reguleringen. Mesna Kraftselskap har fortsatt å regulere Næra frem til idag, men mye kan tyde på at det ikke har vært

Vedlegg Rnr. 9500013, 9
NVE

regulert i fullt omfang. Vannstandsobservasjoner i Næra gjennom flere år viser at sjøen svært sjelden er blitt tappet ned til laveste tillatte vannstand (LRV). GLB søker om konsesjon for regulering av Næra i samme omfang som den sist gjeldende konsesjon av 1908 ved at GLB overtar den del av konsesjon meddelt Mesna Kraftselskap i 1979 som gjelder reguleringen av Næra.

Moelvenvassdraget med Næra er vernet og det kan ikke gis tillatelse til ytterligere regulering.

2) Skader og ulemper

Det knytter seg mange ulike brukerinteresser til vassdraget. Området har et rikt dyreliv og er våtmarksområde for fugl. Bl.a. finnes her den eneste kjente hekkeplassen for fiskeørn i Hedmark. Spesielt Næra er populært som rekreasjonsområde. Moelva er en viktig elv for Mjøsørreten og det er lokale vannforsyningsinteresser knyttet til vassdraget.

En gjenopptakelse av manøvreringen med en effektiv utnyttelse av magasinet i området HRV - 1,0 m og stenging av dypløpet, vil gi en høyere vannstand enn i de siste 13 år. Ved vannstand opp til HRV vil deler av våtmarksområdene rundt magasinet stå under vann. Det er imidlertid ikke noe i høringsuttalelsene som tyder på at dette forholdet tillegges nevneverdig negativ betydning. Derimot er det stilt krav om minstevannføring og begrenset senking.

3) Departementets vurdering

Selv om det ikke foreligger noen reelle ønsker om nedlegging av reguleringen fra høringsinstansenes side, kan dette imidlertid bli resultatet dersom begrensningene på reguleringen blir for omfattende. Miljøverndepartementet konkluderer i sin uttalelse at med de begrensninger som fylkesmannen og Direktoratet for naturforvaltning (DN) har foreslått, blir prosjektet neppe lønnsomt. Ut fra de opplysninger som foreligger om kost/nytte frarår Miljøverndepartementet videre regulering og kraftproduksjon. Hverken Miljøverndepartementet eller noen av de øvrige høringsinstansene har imidlertid fremkommet med noen vurderinger av konsekvensene ved en eventuell nedlegging av reguleringen.

Vassdraget og miljøet rundt er tilpasset regulering gjennom mange år, og en vet svært lite om konsekvensene av å gå tilbake til "normale" forhold. Olje- og energidepartementet finner derfor alternativet om nedlegging lite ønskelig. Dette alternativet vil kreve en ny omfattende behandling og medføre betydelige utgifter.

Miljøverndepartementet uttaler at det i sin vurdering har trukket inn de fordeler som en opprettholdelse av Næren-reguleringen vil ha når det gjelder flomdemping i Lågen. Etter Olje- og energidepartementets mening er det viktigere å vurdere hvilke skader Næravassdraget i seg selv kan forårsake dersom det ikke lenger blir regulert. I flomåret 1995 var det flere flomstore, uregulerte elver som forårsaket betydelig fare og store materielle skader. Dersom det er en mulighet for at dette også kan skje med Moelva, må den flomdempningseffekt som kan oppnås ved å opprettholde reguleringen, være et viktig moment i vurderingen.

MD påpekte at det ikke fremgikk av saksfremstillingen hvorvidt det var vurdert om andre løsninger enn kraftutbygging var aktuelle for å opprettholde dammen i Næra. MD foreslo at det burde undersøkes om kommunen eller andre kunne påta seg vedlikeholdsansvaret for dammen og reguleringsanlegget. Ringsaker kommune antas å være den eneste aktuelle for et slikt ansvar i henhold til NVEs sikkerhetsinstruks for dammer. Kommunen avviste imidlertid ethvert ansvar for dammen og anlegget.

Olje- og energidepartementet og MD ble enige om å la NVE og fylkesmannen vurdere konsekvensene av å legge ned anlegget. NVE påpekte problemene med is og kjøving spesielt i nedre deler av elva og at en mister flomdempingseffekten ved en nedlegging. Fylkesmannen mente at de miljøfaglige kvalitetene i vassdraget ville styrkes dersom reguleringen fjernes.

Olje- og energidepartementet mener det er viktig å ivareta de kraftressursene som kan utnyttes innenfor det rammeverk som verneplanene gir. Produksjonsmengden fra de mange små kraftverk rundt om i vassdragene er derfor en viktig del av den samlede kraftproduksjonen. Tillatelse til regulering av Næravassdraget har en klar sammenheng med muligheten for gjenoppbygging av Moelv kraftverk.

Olje- og energidepartementet tilrår ut fra en samlet vurdering at GLB gis konsesjon etter vassdragsreguleringsloven til regulering av Næra. I tillatelsen inngår også tillatelse etter forurensningsloven.

4) Departementets bemerkninger til konsesjonsvilkårene

Post 1 Konsesjonstid

GLB er offentlig i henhold til vassdragsreguleringsloven § 10 nr. 2, og konsesjonen gis derfor på ubegrenset tid.

Vilkårene kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år regnet fra 12. august 1987.

Post 2 Konsesjonsavgifter og næringsfond

Avgiftene settes til kr. 6,00 pr. nat.hk til staten og kr. 18,00 pr. nat.hk til kommunene. Avgiftene regnes fra 12. august 1987.

Post 4 Byggefrister

I henhold til vassdragsreguleringsloven § 12 post 1 fastsettes de lovbestemte byggefrister på vanlig måte. Departementet forutsetter imidlertid at reguleringsanlegget står ferdig opprustet til Moelv Kraftverk er driftsklart. Det vises til vilkårenes post 1 for tillatelsen etter vassdragsloven.

Post 8 Naturforvaltning

Vilkårene er DNs standardvilkår, med det tillegg at DN kan gi påbud om å bygge fiske-trapp i reguleringsdammen i Næroset. Vann til fisketrappen begrenses i samsvar med

forslag til minstevannføringer. Departementet bemerker at DN må vurdere eventuelle pålegg nøye med hensyn til nytte/kostnad.

Post 14 (Manøvreringsreglement m v)

I tråd med NVEs nye standardvilkår foreslås teksten i post 14 fjerde ledd endret med tillegg av nytt femte og siste ledd:

"Dersom vannslippingen foregår i strid med reglementet, kan den økonomiske fordel som konsesjonæren har som direkte følge av den ureglementerte manøvrering, inn-
dras til fordel for statskassen med tillegg av 100%.

Produksjonsfordelene beregnes av NVE på grunnlag av den faktiske kWh-pris som er oppnådd for den produserte kraft. Eventuelle skader for allmenne interesser som reglementsbruddet har medført kan pålegges undersøkt og kompensert etter NVEs bestemmelse.

Dersom reglementsbruddet ikke har medført økonomisk fordel for konsesjonæren, svares mulkt i henhold til bestemmelsen i post 19."

Post 19 Kontroll med overholdelsen av vilkårene

NVE har etter gjennomgang av konsesjonsvilkårene for vassdragsreguleringer i forbindelse med større konsesjonssaker funnet at flere vilkår er preget av å ha vært forfattet for lang tid tilbake. NVE har på den bakgrunn satt i gang en prosess for revisjon av standardvilkår for konsesjoner gitt i henhold til vassdragslovene. Dette gjelder særlig bestemmelser om administrative reaksjoner, herunder tvangsmulkt. Departementet tilrår derfor en justering av konsesjonsvilkårets post 19. Teksten endres til:

"Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet.

Ved overtredelse av bestemmelser gitt i loven eller i medhold av loven plikter konsesjonæren etter krav fra Olje- og energidepartementet å bringe forholdene i lovlig orden. Krav kan ikke fremsettes senere enn 20 år etter utløpet av det kalenderår da arbeidet ble fullført eller tiltaket trådte i virksomhet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2, 4, 18 og 19 første eller annet ledd kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i vassdragsreguleringsloven § 12 post 21.

For overtredelser av bestemmelsene i konsesjonen eller andre i loven eller i medhold av loven fastsatte bestemmelser, kan Olje- og energidepartementet fastsette en tvangsmulkt på inntil kr. 100.000,- pr dag eller inntil kr. 500.000,- for hver overtredelse til forholdet er bragt i orden. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Olje- og energidepartementet kan justere beløpene hvert 5. år."

5) Departementets bemerkninger til manøvreringsreglementet

Post 1 Reguleringsgrensene i Næra

Da Moelvenvassdraget ble varig vernet mot ytterligere kraftutbygging i Verneplan I, forutsatte vernet den utnyttelsen av vassdraget som var på vernetidspunktet.

En heving av LRV med 0,5 m, med antatt magasin = 22,9 mill.m³, vil redusere produksjonen i kraftverket med 0,25 GWh/år. En heving av LRV til 338,00, med antatt magasin = 19,6 mill. m³, vil gi en ytterligere reduksjon med 0,49 GWh/år.

Distriktsuttalelsene, samt DN's og Miljøverndepartementets uttalelser går ut på at LRV bør heves til 338,0 m. NVE mener imidlertid at en heving av LRV med ca. 1,0 m er for sterk begrensning, og anbefaler at LRV heves 0,5 m til kote 337,64. Fylkesmannen og Ringsaker kommune peker på at kote 338 i praksis var LRV på vernetidspunktet, selv om LRV i følge konsesjonsvilkårene er kote 337,09. Disse instansene mener at ytterligere senkning vil gå vesentlig ut over naturkvalitetene i området. Fylkesmannen mener at det er *naturtilstanden og aktuell bruk på vernetidspunktet* som danner hovedgrunnlaget for Stortingets vern av vernede vassdrag.

I Verneplan II uttalte departementet følgende om "Eksisterende kraftverk i vernede vassdrag", jf. St.prp. nr. 77 (1979-80) s 34:

"I en del av de vassdrag som inngår i verneplanen finnes det eldre kraftverk som det i lys av bl.a. økende energipriser kan være aktuelt å ruste opp eller modernisere.

På samme måte som for andre typer inngrep i vernede vassdrag må imidlertid det prinsipielle utgangspunkt for vurderingen være at det i vernede vassdrag ikke foretas inngrep som berører verdier som ligger til grunn for vernevedtaket. For vassdrag som allerede var regulert da vernevedtaket ble fattet, må man i utgangspunktet legge til grunn den regulering vassdraget hadde da vernevedtaket ble fattet.

Nødvendig vedlikehold og eventuell modernisering av eksisterende kraftverk innenfor gjeldende regulerings- eller utbyggingstillatelse vil normalt kunne foretas uten å komme i konflikt med verneinteressene."

Ved vern av Næra i Verneplan I uttaler *Kontaktutvalget* at "Nærens betydning for landskapsbildet sett i forhold til de etter måten små og dyre kraftmengder, tilsier at den ikke blir regulert ytterligere". I følge konsesjonsvilkårene i gjeldende tillatelse er LRV formelt kote 337,09. Etter departementets mening vil en heving av LRV til kote 337,64 således ikke være *i strid* med vernevedtaket.

Departementet finner imidlertid at det bør legges vekt på at reguleringen gjennom lang tid ikke har utnyttet den formelt tillatte LRV. Det prinsipielle utgangspunkt for vurderingen er at det i vernede vassdrag ikke foretas inngrep som berører verdier som *ligger til grunn* for vernevedtaket. I vernevedtaket ble det nettopp lagt vekt på "Nærens betydning for landskapsbildet". LRV på kote 337,64 vil kunne medføre tørrlagte områder i den grunne innsjøen, noe som vil kunne virke negativt inn på naturkvalitetene og de almene interesser i området. I og med dette forholdet nettopp kan berøre de verdier som ligger til grunn for vernevedtaket, finner departementet det riktig å foreslå en formell heving av

LRV til det som synes å ha vært praksis i lang tid, dvs. kote 338,0. Departementet er imidlertid inneforstått med at dette medfører en redusert produksjon i Moelv Kraftverk på om lag 10 prosent.

Post 2 Vannslippingen

Konsesjonssøkeren (GLB) har foreslått å opprettholde de någjeldende minstevannføringsbestemmelsene som er på 0,5 m³/s i tiden 01.05 - 30.09 og 0,1 m³/s i tiden 01.10 - 30.04 målt ved Kvisla Bruk. NVE foreslår minstevannføring på 0,2 m³/s i tiden 01.10 - 30.04. De fleste høringsinstansene krever imidlertid høyere minstevannføring om vinteren. Ringsaker kommune har krevd at minstevannføringen om vinteren må være minimum 0,3 m³/s. DN's forslag er 0,2 m³/s, noe som også Miljøverndepartementet og fylkesmannen i Hedmark slutter seg til. Det må antas at det en stor del av året vil gå betydelig mer vann i elva enn det minstevannføringsbestemmelsene tilsier.

Departementet legger til grunn at det fastsettes en reguleringskonsesjon som innenfor de rammer som fastsettes, kan gi økonomisk levedyktige vilkår for regulanten og *samtidig* ivareta de miljømessige hensyn på en tilfredsstillende måte.

Moelva er gyte- og oppvekstområde for Mjøsørreten. Det er viktig at en regulering ikke ødelegger elvas videre muligheter til å tjene dette formålet. Etter departementets mening vil hensynet til både fisk og forurensingssituasjonen bli tatt vare på dersom minstevannføringen i tiden 01.10 - 30.04 settes til 0,2 m³/s og under forutsetning at det ikke skjer en plutselig endring av vannføringene. Pålegget om minstevannføringen må ses i sammenheng med at LRV i Næra heves til kote 338,0, som også påvirker prosjektets økonomi.

b) Moelv Kraftverk

1) Innledning

Moelv Kraftverk eies av Mesna Kraftselskap, som eies av Hamar-regionen Energiverk og Lillehammer og Gausdal Energiverk med en halvpart hver. Kraftverket kom i drift i 1909 og ble ombygd i 1941-42. Kraftverket var i kontinuerlig drift frem til generatoren haverte i 1984. Årlig produksjon var da om lag 6 GWh.

Moelvenvassdraget ble vernet mot videre kraftutbygging i Verneplan I i 1973. Verneplan IV (1991-92) åpner imidlertid for å gi konsesjon etter vassdragsloven i forbindelse med opprustning av kraftverk, selv om kraftverket ligger i et vernet vassdrag.

Mens kraftverket var i drift utnyttet det 56 m av fallet i Moelva. Kraftverket har et nedslagsfelt på 172 km². Midlere årsavløp fra feltet er 75,5 mill m³.

Vannvegen til kraftstasjonen består av en 1630 m lang åpen tilløpskanal som har sitt inntak i et mindre basseng i Moelva, ca 3 km nedenfor utløpet av Næra. Avløpsvannet renner tilbake til elva i en ca. 200 m lang avløpskanal. Både aggregatet og apparatanlegget i kraftstasjonen er nedslitt, og det må foretas en fullstendig ombygging av kraftverket.

For å redusere isproblemene skal kanalen gjøres dypere og bredere på en kort strekning oppstrøms rørintaket. Rørintaket skal også bygges om. Nytt trykkrør skal legges.

Eksisterende stasjonsbygning erstattes med ny kraftstasjon med et aggregat. Avløpskanalen senkes ca 1,3 m i forhold til bunn-nivå i eksisterende avløpskanal.

Med uendrede grenser for regulering og minstevannføring vil den midlere årsproduksjon i det rehabiliterte kraftverket bli 7,15 GWh.

Fra kanalen har det etter avtale i fra 1970-årene vært levert vann til jordbruksvanning til gårder som ligger nær kanalen. I tillegg er det noen hus langs kanalen som tar ut noe vann, men disse har ingen avtale med kraftselskapet.

2) Fordeler, skader og ulemper

Moelva er en viktig elv for Mjøsørreten og det er lokale vannforsyningsinteresser knyttet til vassdraget (kanalen). Reguleringsdammen, vanninntaksdammen med kanalen og kraftverket er i dag også lokale kulturminner. Kanalens utslag for vanning og sikker vanntilgang har forøvrig stor betydning for jordbruksinteressentene i området. En gjenopptagelse av kraftproduksjonen vil sannsynligvis redusere isproblemene i nedre del av vassdraget.

Skadene og ulempene er primært knyttet til minstevannføringen på den ca 2 km lange utbyggingsstrekningen, mellom inntaksdammen ved Brufoss og utløpet av kraftstasjonen. Her har høringsinstanser krevd minstevannføring vinterstid utover den tidligere fastsatte vannføring på 0,1 m³/s. På den utbygde strekningen vil det normalt kun renne den pålagte minstevannføringen. Det vil imidlertid være tillegg av tilsig, og det kommer også inn ei lita elv, Kolva, straks nedenfor Lundfossen.

3) Departementets vurdering

Det foreligger ikke noen krav om nedlegging av kraftverket. Dette kan imidlertid bli resultatet dersom minstevannføringen forbi anlegget vintertid blir for omfattende. Ingen av høringsinstansene har fremkommet med noen vurderinger av konsekvensene ved en eventuell nedlegging av anlegget. Alternativet er etter Olje- og energidepartementets mening nedleggelse av anleggene etter vassdragslovens § 116.

Vassdragsmyndighetene har de senere årene lagt vekt på mulighetene for å øke energiproduksjonen ved hjelp av opprustning og utvidelser av vannkraftsystemet. Av hensyn til energidekningen fremover er det etter departementets mening betenkelig å legge ned for godt produksjonskapasitet som kan utnyttes innenfor de rammer som verneplanen setter, selv om produksjonsmengden i det konkrete tilfellet er relativt liten.

Ved utarbeidelsen av den siste verneplan - Verneplan IV for vassdrag, søkte man å legge til rette for en bedre utnytting av det nåværende vannkraftsystemet. Det er en forutsetning at tiltakene som tillates ikke er omfattende. Videre må opprustningen ikke berøre verdier som ligger til grunn for vernevedtaket og fordelene av tiltaket må være større enn ulempene for de allmenne interesser, jf. St.prp. nr. 118 Verneplan IV for vassdrag s 38.

Vernet av Moelvenvassdraget forutsatte den utnyttelsen som var på vernetidspunktet. I svært mange vernede vassdrag, som i Moelva, finnes det gamle kraftverk som kan være ønskelig å sette i stand.

Det prinsipielle utgangspunkt for vurderingen er at det i vernede vassdrag ikke foretas inngrep som berører verdier som ligger til grunn for vernevedtaket. I vernevedtaket for Moelvenvassdraget ble det først og fremst lagt vekt på *Nærens* betydning for landskapsbildet. Olje- og energidepartementet finner at de omsøkte tiltak er innenfor det som kan godtas ved opprustning av kraftverk i et vernet vassdrag.

I uttalelsen om tillatelse til ny reguleringskonsesjon har Ringsaker kommune forutsatt at kraftverket rehabiliteres. NVE legger også vekt på dette og mener at en gjenoppbygging av kraftverket vil være avgjørende for en fortsatt regulering av Næra. Departementet er enig i at det må legges vekt på den nære fysiske og økonomiske sammenheng mellom reguleringen av Næra og gjenoppbyggingen av kraftverket. Departementet går inn for at reguleringskonsesjon gis, jf. ovenfor.

Alternativet er etter departementets mening nedleggelse av både reguleringsanleggene og kraftverket etter vassdragslovens § 116. Departementet finner alternativet om nedlegging lite ønskelig. Det vil kreve en ny omfattende behandling og ikke minst medføre betydelige utgifter. En full gjenopprettelse av området rundt vil også innebære at den lange tiløpskanalen fjernes. Med tanke på jordvanning vil dette berøre jordbruksinteressene i området i betydelig grad. I tillegg kommer usikkerheten vedrørende de miljømessige konsekvenser ved en nedlegging, blant annet med hensyn til fisken i elva.

Ut fra en helhetsvurdering vil departementet tilrå at det gis konsesjon etter vassdragsloven til gjenoppbygging av Moelv kraftverk på de vilkår som følger vedlagt. Det tilrås at det samtidig gis tillatelse etter forurensingsloven.

4) Departementets bemerkninger til konsesjonsvilkårene

Post 1 Byggefrister

Av hensyn til den lange tids usikkerhet som har vært omkring Moelvas kraftverks- og reguleringsanlegg må Moelv Kraftverks rehabilitering påbegynnes snarest mulig og fullføres innen tre år etter at konsesjon er gitt, jfr. vassdragsl. § 111 nr. 1 annet punktum.

Post 4 Naturforvaltning

I tråd med Direktoratet for naturforvaltning sitt eget forslag gjøres tilsvarende vilkår som i reguleringskonsesjonen for Næra gjeldende så langt det passer.

Post 8 Vannslipping

Moelva er gyte- og oppvekstområde for Mjøsørreten. Det er viktig at en kraftutbygging ikke ødelegger elvas videre muligheter til å tjene dette formålet. Departementet vil i denne sammenheng vise til reguleringstillatelsen for Glommens og Laagens Brugseierforening hvor minstevannføringen i tiden 01.10 - 30.04 foreslås fastsatt til 0,2 m³/s målt ved Kvisla Bruk. Denne delen av elven har imidlertid normalt en vannføring som overstiger kravet for minstevannføring. Etter departementets mening vil hensynet til både fisk og forurensingssituasjonen bli tatt vare på gjennom en slik vannføring.

En gjenopptakelse av kraftproduksjonen vil øke nytten av reguleringen. Flere lokale høringsinstanser har da også krevd en gjenoppbygging av kraftverket som betingelse for reguleringskonsesjon til GLB. Når det gjelder vannslippingen forbi kraftverket er departementet enig med NVE i at enhver beskjæring av basisalternativets produksjonsgrunnlag fra et økonomisk synspunkt ikke er tilrådelig. Departementet finner derfor å tilrå at søkers forutsetning ved planleggingen må følges når det gjelder minstevannføringen forbi kraftverket: 0,5 m³/s i tiden 01.05 - 30.09 og 0,1 m³/s resten av året. En ytterligere begrensning av minstevannføringspåleggene vil etter departementets mening ikke være forsvarlig sett i forhold til de fordeler som oppnås for andre brukerinteresser. Prosjektet er svært marginalt og relativt små endringer i minstevannføringer og reguleringsgrenser kan lett velte prosjektet økonomisk. Departementet viser i denne sammenheng til reguleringskonsesjonen som tilrås gitt GLB, hvor LRV av hensyn til vernevedtaket heves til kote 338,0. Dette reduserer basisalternativets produksjonsgrunnlag for Moelv kraftverk med om lag 10 prosent.

Både NVE og fylkesmannen har vurdert konsekvensene av departementets forslag om minstevannføring på 0,1 m³/s forbi kraftverket. NVE mener at terskler/kulper vil ha bedre effekt enn å øke vannføringen til 0,2 m³/s forbi kraftstasjonen. Fylkesmannen kan vanskelig fastslå hvorvidt forholdene ved 0,1 m³/s blir vesentlig dårligere enn ved 0,2 m³/s på denne strekningen.

Som tidligere nevnt har NVE etter gjennomgang av konsesjonsvilkårene ved større konsesjonssaker funnet at flere vilkår er preget av å ha vært forfattet for lang tid siden. Dette gjelder særlig bestemmelser om administrative reaksjoner, herunder tvangsmulkt. Tatt i betraktning de betydelige konsekvensene brudd på vannslippingsbestemmelsen kan få, er det nødvendig at det gis mulighet for å fastsette en mulkt som etter dagens pengeverdi står i forhold til alvorligheten av vilkårsbruddet. Departementet vil derfor i likhet med NVEs forslag i nyere saker, tilrå at vilkårene gir hjemmel for å pålegge en mulkt på inntil kr. 100.000,- pr. dag, jf. post 8 siste ledd. Mulktens størrelse må innenfor denne rammen bedømmes ut fra vilkårbruddets karakter og konsekvenser.

Ny post 9 Kontroll med overholdelsen av vilkårene

I NVEs innstilling er ikke foreslått noe vilkår om kontroll med overholdelsen av vilkårene. Departementet tilrå imidlertid i samsvar med nyere konsesjoner at det tas med et nytt vilkår, post 9 med følgende tekst:

"Utbyggeren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av utbyggeren etter nærmere regler som fastsettes av Olje- og energidepartementet.

Ved overtredelse av de fastsatte bestemmelser plikter utbyggeren etter krav fra Olje- og energidepartementet å bringe forholdene i lovlig orden. Krav kan ikke fremsettes senere enn 20 år etter utløpet av det kalenderår da arbeidet ble fullført eller tiltaket trådte i virksomhet."